

Ivankiade: “Kleine woorden”

Opgenomen: voornaamwoorden (Gram. 177-233), voorzetsels (Gram. 509-534), voegwoorden (Gram. hfst. 19, op cd-rom), partikels, bepaalde bijwoorden, tussenwerpsels/interjecties, bovendien voorvoegsels (maar achtervoegsels niet), en als toegift de verschillende woorden voor ‘moeten’.

Woorden die bekend en probleemloos zijn, staat niet toegelicht maar wel opgevoerd, terwille van het overzicht.

Met “♣” aangegeven staan woorden of woordcombinaties waarvoor geen eenduidig Nederlands equivalent bestaat en waarvan men het gebruik dus aan de hand van omschrijvingen en voorbeelden moet leren kennen. Dit is enigszins uit de losse hand gedaan.

A

a ₁	♣ de beginnende lezer heeft weinig last van dit woord, maar soms is ‘en’ of ‘maar’ geen zinnig equivalent. Het gebeurt bijvoorbeeld dat iemand op een waarom-vraag reageert met <i>a потому что</i> ; als wij zo’n <i>a</i> met ‘en’ of ‘maar’ vertalen, krijg je onzin, bv.: [vraag] – А почему вы ... думаете, что квартиру Куперштока вы получите раньше, чем квартиру Садовских?, [antwoord] – A потому ... что квартира Куперштока свободна [vraag] ‘En waarom denkt u dat u de flat van Купершток eerder krijgt dan die van de Садовский’s?’, [antwoord] ‘ Omdat de flat van Купершток vrij is ...’. Met dit gebruik, dat veel voorkomt, geeft de spreker te kennen zich geen knollen voor citroenen te laten verkopen.
a ₂	een soort uitroep; komt (meestal) aan het eind van vraagzinnen en vraagt dan (op een enigszins intimiderende manier) instemming van gesprekspartner ‘of niet soms?; dat vind je zelf toch ook wel?’.
а вдруг	→ вдруг.
а ведь	maar bedenk daarbij dat ... (→ ведь).
а то	♣ anders. (Het betekent ook vaak ↓ ‘want’, maar dat komt toevallig in de Ivankiade niet voor.)
а то и	↓ of misschien (zelfs) wel, bv.: Я увидел, что 90%, а то и больше членов Союза и есть писатели ‘Ik zag dat 90%, of misschien zelfs meer leden van de Schrijversbond niet-schrijvers zijn’.
а-а	uitroep; drukt o.a. uit: (1) plotseling doorbrekend inzicht; (2) bedreiging.
а-а-а (enz.)	→ а-а.
ага	uitroep; drukt uit: (1) plotseling doorbrekend inzicht; (2) leedvermaak.
аллю	wordt gezegd bij het opnemen van de telefoon.
ан нет	↓ maar nee hoor!
ах	uitroep; drukt niet hetzelfde uit als het Nederlandse ‘ach’, maar vraag me niet wat het dan wel uitdrukt.

Б

б	verkorte vorm van → бы.
ба	uitroep, gebruikt om aangename verrassing uit te drukken wanneer men onverwachts een bekende tegenkomt.

без +2	<u>Waarschuwing</u> : het betekent dus iets heel anders dan het Nederlandse <i>bah</i> . het bekende voorzetsel. Ook nog: (1) buiten ... om, bv.: без собрания 'buiten de vergadering om', без очереди 'buiten de rij/wachtrij om, zonder in de rij te hoeven staan, zonder met de wachtrij rekening te houden' (2) speciaal gebruik: → и без того, → без малого.
без-	als voorvoegsel bij adjectieven en substantieven '-loos' resp. '-loosheid'. Voorbeelden: безграничный 'grenzeloos', беззвучный 'geluidloos', безынициативный 'initiatiefloos', беззаконие 'wetteloosheid'. Spellingsvariant: бес-.
без малого	bijna, op een haar na.
бес-	→ без- (spellingsvariant).
благодаря +3	dankzij.
больше не	niet meer.
будто	♣ alsof; het is/was alsof, bv.: Другой кандидатуры будто никогда не бывало 'Het was alsof er nooit een andere kandidatuur was geweest'. Ook → как будто.
бы	bekend. [Zie in geval van nood Gramm. blz. 438-459.]

В

в +4/6	het bekende voorzetsel.
в-1	als voorvoegsel bij werkwoorden: naar binnen, bv.: вложить, вломиться, внести, войти, вселиться, вступить, втащить, втянуть. <u>Waarschuwing vanuit fuikperspectief</u> : vertaal dit al lezend niet automatisch met 'in-' want dat leidt tot fuiken. Vorm- en spellingsvarianten: во-, въ-.
в-2	komt als voorvoegsel voor in een vrij groot aantal bijwoorden en dergelijke, bv.: вверху, вдвое, взамен, во-вторых.
ваш	
вверх	(в+вверх) naar boven, omhoog.
вдвое + comp.	(в+двое) tweemaal zo ..., dubbel zo
вдоль +2	langs (in lengterichting van iets).
вдруг	bekend in de betekenis 'opeens', maar betekent voorafgegaan door <i>a</i> ook vaak 'als opeens', bv.: А вдруг с уважаемым что-то случится, и у него не будет врагов страшнее. ' Als er opeens met de hooggeachte iets gebeurt, dan zal ook hij geen ergere vijanden hebben'.
ведь	♣ Indien niet voorafgegaan door <i>но</i> of <i>a</i> , laat het zien dat de zin bedoeld is als nadere uitleg. Bijna altijd geven 'want' of 'namelijk' een goede vertaling. Voorbeelden: Но другие-то члены правления что говорят? Ведь там кроме вас есть еще какие-то приличные люди. 'Maar wat zeggen de andere leden van het bestuur? Want afgezien van u zitten daar nog wel een paar behoorlijke mensen in'; ... на случай моего выселения я намерен был пригласить иностранных (наши ведь не придут) корреспондентов и, '... in het geval dat ik zou worden uitgezet was ik voornemens om buitenlandse correspondenten uit te nodigen (want die van ons komen niet) en ... Bijzondere combinaties: (1) <i>но ведь</i> geeft aan dat de zin bedoeld is als een gemotiveerde tegenwerping. Normale vertaling: 'maar' (dwz. in het Nederlands correspondeert er dan niets met <i>ведь</i>). Dit is een nette manier om iemand tegen te spreken en komt krankzinnig veel voor. Voorbeeld: Да, но как же добраться до дома? В троллейбусе? Как все? Но ведь он не привык. Он только что еще был значитель-

	ным лицом. ‘Ja, maar hoe moet hij dan thuis komen? Met de trolleybus? Zoals iedereen? Maar dat is hij niet gewend. Hij was zoëven nog een belangrijk persoon’.
	(2) <i>a ведь</i> markeert extra informatie die in aanmerking moet worden genomen. Geen goed Nederlands equivalent; je kan het omschrijven als ‘en je moet (wel) bedenken/weten dat ...’. Voorbeeld: Жалко вам старичка? А ведь говорят, был он некогда генеральным прокурором Украины, ‘Hebt u medelijden met het oude mannetje? Bedenk dan wel dat gezegd wordt dat hij ooit procureur generaal van de Oekraïne is geweest ...’.
	Opm.: <i>ведь</i> heeft nooit een eigen accent; meestal staat het in eerste positie, soms niet.
везде́	overall.
верхом́	schrijlings bovenop iets zittend.
весь	
весьма́	ong. = <i>очень</i> .
вз-	als voorvoegsel bij werkwoorden o.a.:
	(1) omhoog, bv.: <i>вскáкивать, встать</i> ;
	(2) (naar boven) open, bv.: <i>взлáмывать, вскрывáть</i> ;
	(3) plotselinge heftige emotie, bv.: <i>возмутить, восхититься</i> ;
	(4) terug, opnieuw, bv.: <i>возвратить, восстановление</i> .
	Spellings- en vormvarianten: <i>взо-, вс-, воз-, вос-, в-</i> (voor <i>с-</i>); als de varianten <i>воз-</i> en <i>вос-</i> niet dienen om een moeilijke medeklinkergroep te vermijden, dan is het betrokken woord meestal een kerkslavisme, bv.: <i>возмутить</i> .
вместе́	(<i>в+месте</i>).
вместо́ +2	(<i>в+место</i>) in plaats van.
вне +2	buiten.
вниз	(<i>в+низ</i>) naar beneden, omlaag.
вновь	(<i>в+новь</i>) opnieuw, nogmaals.
во ₁	→ <i>во</i> (vormvariant).
во ₂	uitroep. Gaat gepaard met een gebaar en betekent iets als ‘moet je hier kijken, kijk hier maar eens!’ Bv.: У меня орденов во! ‘ Moet je hier kijken hoeveel onderscheidingen ik wel heb!’
во-	→ <i>в-</i> (vormvariant).
вовсе́	(<i>во+все</i>) helemaal, in het geheel, totaal. Speciaal gebruik: <i>и вовсе́</i> ‘al helemaal’, <i>и вовсе́ не</i> ‘al helemaal niet, niet eens’. Voorbeelden: под влиянием раздражения он видит только одни недостатки После прочтения у него и вовсе портится настроение. ‘onder invloed van zijn geprikkelde stemming ziet hij alleen nog maar onvolkomenheden ... En na het lezen bederft zijn stemming al helemaal ’. ... иной водитель скользнет по вас взглядом и тут же забудет, а другой и вовсе не заметит ‘... de ene bestuurder glijdt met zijn blik langs u heen en vergeet u meteen, de andere merkt u niet eens op’.
во-вторых́	ten tweede.
воз-	→ <i>вз-</i> .
вокруѓ (+2)	(<i>во+круѓ</i>) rondom, in het rond; + 2 om ... heen.
вон	♣ kijk daar, daarginds. Opm. Evenals andere Russische woorden die ‘daar’ betekenen (bv. <i>вот</i> en <i>там</i>), wordt ook <i>вон</i> soms gebruikt op manieren waar wij ‘daar’ niet op z’n plaats vinden, bv.: Вон пенсионеры всякие знают, куда в таких случаях обращаться. ‘ Zelfs bijvoorbeeld allerlei bejaarden weten waar ze in dat soort gevallen moeten zijn’.
вообще́	♣ (<i>во+общё</i>) ‘meer in het algemeen, in het algemeen, überhaupt; trouwens’.

<p>вообще-то во-первых вопреки +3 вос- вот</p>	<p>Waarschuwing. De waarde ‘trouwens’ komt in het onderwijs en in woordenboeken zelden aan de orde, maar is in de praktijk heel belangrijk. (вообще+то₂) praktisch niet te onderscheiden van вообще. ten eerste. in weerwil van, in tegenspraak met. → в3-.</p> <p>♣ bekend, maar er zit veel aan vast en voor mij is het nog steeds in veel opzichten een raadselachtig woord: (1) bekend zijn waarden van het type ‘kijk, kijk daar/hier eens’; (2) gecombineerd met vraagwoorden levert het een aanwijzende betekenis op (‘zo’, ‘dat’, ‘die’, ‘daar’ enz.), bv.: И вот что я думаю. ‘En dat [het volgende] is wat ik denk’. Вот оно что! ‘Zo zit dat dus!’ Вот уж кому можно сказать повезло! ‘Die kan je echt zeggen dat mazzel heeft gehad!’; (3) verduidelijkt volgende of voorafgaande aanwijzende woorden op een manier die niet te vertalen is, bv.: Вот об этом я как раз и хотел с вами поговорить. ‘Daar wilde ik nu juist met u over spreken’. – Я, как коммунист ... протестую против этих вот слов “казнь Пастернака”. ‘Als kommunist protesteer ik tegen die woorden “de executie van Pasternak”’; (4) ook in veel andere gevallen is de bijdrage van <i>вот</i> niet zinnig te vertalen, bv.: Вот если бы вы были честным человеком, вы сказали бы, кто дал подписать вам это письмо. ‘Als u een fatsoenlijk persoon zou zijn, zou u zeggen wie u die brief heeft laten ondertekenen’. Пока беспокоиться нечего. Вот когда тебе откажут, тогда мы обратимся в райисполком. ‘Voorlopig is er geen reden om je ongerust te maken. Als ze je verzoek afwijzen dan lopen wij alsnog naar het райисполком’. ↓ = → впервые.</p>
<p>впервой впервые вперёд вплоть до +2 вполнѐ впоследствии впредь до +2 вро́чем вроде (+2)</p>	<p>voor het eerst. naar voren, voorwaarts. helemaal tot aan. (в+полнѐ) volledig, volkomen. (в+впоследствии) naderhand. tot aan. (в+вро́чем) trouwens, overigens.</p> <p>♣ een belangrijk woord om even bij stil te staan: (1) als partikel ‘het lijkt er (zo’n beetje) op, het komt er (zo ongeveer) op neer’, bv.: Сидит вроде в своем служебном кресле этакий правоверный догматик и ортодокс, и, вцепившись одной рукой в бороду Маркса, другой листает <i>Капитал</i>, сверяя по нему каждый свой шаг. ‘Daar zit dan, zo stelt men het zich ongeveer voor, in zijn dienststoel zo’n rechtgelovig dogmaticus en orthodox en bladert terwijl hij met de ene hand de baard van Marx klemvast houdt, met de andere in <i>Das Kapital</i>, iedere te nemen stap aan de hand daarvan verifiërend’; (2) als voorzetsel (+2) ‘ongeveer zoals (bijvoorbeeld)’, bv.: Уважаемый объясняет лениво, понимая, что это пустая формальность, вроде предвыборной речи. ‘De hooggeachte legt het lui uit, begrijpend dat het een lege formaliteit is, ongeveer zoals een verkiezingstoespraak’.</p>
<p>вро́де бы</p>	<p>♣ je zou zeggen, bv.: Но вот, например, Козловский. Кажется, он неплохо относился ко мне. И вообще вроде бы неплохой человек. ‘Maar neem dan bijvoorbeeld Козловский. Ik geloof dat hij me niet slecht gezind was. En meer in het algemeen is hij, zo je zeggen, geen kwaai jongen.’</p>
<p>вряд ли</p>	<p>♣ drukt twijfel uit. ... вряд ли такое желание можно считать чрезмерным ‘... je kunt die wens toch nauwelijks buitensporig noemen’.</p>

вс-	→ в3- (spellingsvariant).
всё	<u>Ernstige waarschuwing vanuit fuikperspectief.</u> Jammer genoeg is <i>всё</i> ook de normale spelling van → <i>всѣ</i> . Dat is ontzettend onpraktisch, want je moet zelf al lezend bepalen of ergens <i>всё</i> of <i>всѣ</i> staat. Dit is een storende bron van fuiken.
всѣ	♣ dit is natuurlijk een ordinare vorm van → <i>весь</i> , maar het is ook twee daarvan afgeleide dingen die beginners vaak over het hoofd zien en waardoor men in fuiken kan schieten: (1) als bijwoord ‘steeds maar’ (o.a. vaak met comparatieven of in de combinatie <i>всѣ</i> еще ‘nog steeds’), bv.: с каждым днем распространяются все более злобующие слухи ‘... steeds onheilspellender geruchten’; (2) als complete zin: ‘het is op, het is afgelopen, het is klaar, dat is alles’. Все . Круг замкнулся. ‘ Het is afgelopen . De cirkel is gesloten.’ Все , с этим делом покончено. ‘ Dat is alles , die zaak is afgehandeld’. ↓ = <i>всѣ</i> -таки.
всѣ ж таки	↓ = <i>всѣ</i> -таки.
всё же	= <i>всѣ</i> -таки, bv.: Это, конечно, очень похвально, но я все же напоминаю ему о цели своего визита. ‘Dat is uiteraard zeer lofwaardig, maar ik breng hem toch maar het doel van mijn bezoek in herinnering’.
всё равно	hoe dan ook, bv.: Ну так сто двадцать все равно остается. ‘Dan blijft er hoe dan ook nog honderdtwintig over’.
всегда	
всего	een vorm van → <i>весь</i> , maar ook: (1) met comparatieven verbonden in de betekenis ‘aller-’, bv.: Но он, этот текст, чаще всего не имеет никакого содержания ‘Maar hij, die tekst dus, heeft meestal geen enkele inhoud’; (2) slechts, maar; pas (soms wel, soms niet gecombineerd met andere woorden die ‘slechts (e.d.)’ betekenen, bv. только of лишь), bv.: Вот написал всего одну часть и тут же сунул на Запад ‘Hij heeft maar één deel geschreven en dat meteen naar het Westen gestuurd’; моя жена беременна, правда, всего только на третьем месяце, но ... ‘mijn vrouw is zwanger, toegegeven, pas in de derde maand, maar ...; я вынужден напомнить, что Правление является всего лишь исполнительным органом кооператива ... ‘ik ben gedwongen in de herinnering te roepen dat het Bestuur slechts het uitvoerende orgaan van het coöperatief is ...’.
всего-навсего	alleen maar, alles bij elkaar niet meer dan.
всѣ-таки	toch, desondanks.
вскоре	(в+скоре) kort daarna, spoedig daarna.
вслед за +5	na.
всякий	ieder, allerlei. Speciaal gebruik: (1) без всякого/всякой/всяких ‘zonder enig(e)’; (2) на всякий случай ‘voor het geval dat’.
всячески	op alle mogelijke manieren.
в-третьих	ten derde.
втроём	(в+троём) met z’n drieën.
вы	
вы-	als voorvoegsel bij werkwoorden o.a.: (1) naar buiten, ergens uit, bv.: вывести, выкрутиться, выселить; (2) naar de oppervlakte, te voorschijn, bv.: вывести, вызвать, выясниться; (3) volhouden tot het moment daar is, bv.: выдержать, выждать, выслушать. <u>Twee ernstige waarschuwingen vanuit fuikperspectief.</u> A. Nederlandse beginners zijn geneigd de tweede betekenis over het hoofd te zien. Dat leidt geheid tot fuiken.

B. Vertaal dit voorvoegsel al lezend niet automatisch met ‘uit-’ want dat leidt tot afschuwelijke fuiken.

Г

где	
где-нибудь	(где+-нибудь).
где-то	(где+-то ₁).
гм...	geluid van schrapende keel.
гораздо	+comp. ‘veel, aanzienlijk’.

Д

да ₁	ja. Maar: dat is niet het enige soort <i>да</i> . Er zijn nog minstens drie andere, die allemaal veel voorkomen en voor het lezen van de simpelste tekst belangrijk zijn.
да ₂	♣ Wordt gebruikt aan het begin van een zin of deelzin met een waarde als: ‘wat volgt, spreekt vanzelf en zou bij iedereen kunnen/moeten opkomen, de spreker pretendeert niet iets nieuws te zeggen’; als antwoord op een vraag drukt dit <i>да</i> meestal uit dat er naar de bekende weg is gevraagd. Een goede Nederlandse vertaling ligt niet klaar. Voorbeelden (de vertalingen zijn opzettelijk overdreven): ... через него пробили Булгакова. Да как же ему после этого не уступить комнату? ‘... via hem is Булгаков doorgedrukt. Hoe kunnen we hem [en dat snapt u zelf ook] daarna die kamer weigeren? [Waar komt u voor?] – Да я все насчет ремонта. ‘Ik kom nog steeds voor die kwestie van die verbouwing’ [en ik ga ervan uit dat u dat best weet.]
да ₃	↓ en (meestal met de implicatie dat de opgesomde dingen nauw bij elkaar horen).
да ₄	‡ moge (spreekt een wens uit); dit kent iedereen uit <i>да здравствует ...</i> , bv.: Вторую копию я послал (да простит меня строгий читатель) секретарю ... Соловьеву ‘Een tweede kopie stuur ik (moge de strenge lezer mij vergeven) naar secretaris ... Соловьеву’.
да и	en ook. Toelichting: dit komt krankzinnig veel voor.
да еще	en bovendien, en dan ook nog.
да ну!	je meent het!
давно	
даже	
далече	‡ = далеко. Geen modern Russisch, maar iedereen kent het uit “Иных уж нет, а те далече” (→ WiW).
данный	de/het betreffende, de/het ... in kwestie. <u>Waarschuwing.</u> In enigszins formele geschreven taal wordt het bijna een synoniem van <i>этот</i> , bv.: я собирал материал для данного сочинения ‘ik verzamelde materiaal voor dat/dit boek’.
дважды	tweemaal.
для +2	het bekende voorzetsel.
до +2	het bekende voorzetsel.
до-	voegt als voorvoegsel aan werkwoorden het element ‘bereiken, tot een bepaald punt komen’ toe (transitieve werkwoorden waarbij geen object staat aangegeven worden meestal reflexief), bv.: добраться, довести, догадаться, договорить, договориться, дозвониться.
доверху	(до+верху) tot bovenin, tot bovenaan, tot de rand.

дово́льно
до́лжен

(als bepaling bij adj.) vrij, nogal.
drukt een vorm van ‘moeten’ uit.

Waarschuwing: vaak denken beginners om een of andere reden dat *до́лжен* een zogeheten “morele verplichting” uitdrukt of iets dergelijks, maar dat is lang niet altijd zo, het geeft ongeveer aan dat er mensen op zitten te wachten, dat kan zijn omdat er inderdaad een soort morele regel is die maakt dat bepaald gedrag te verwachten is, maar er kunnen ook andere dingen aan de hand zijn, bv. (de vertalingen zijn opzettelijk overdreven): Кто такая Бажова? Почему я **должен** получать ее квартиру, в которой она живет, а не кленовскую, которая свободна? ‘Wie is Бажова? Waarom **verwachten mensen** dat ik de flat ga zitten krijgen waarin zij woont, en niet die van Кленов, die leeg staat?’. Если вы – трезво мыслящий человек, вы **должны** это понять. ‘Als u een nuchter denkend mens bent, **verwacht ik** dat u het begrijpt’. С какой стати я **должен** ждать вашей смерти? ‘Hoezo **vindt u** dat ik op uw dood moet gaan zitten wachten?’.

до́ма
домо́й

Е

едва́
едва́ ли не

nauwelijks, maar een heel klein beetje.
vrijwel, zowat, bv.: Один мой знакомый славится ... тем, что знает **едва ли не** всех в Москве, кто имеет хоть какое-нибудь отношение к литературе.... ‘Een bekende van me ... is er beroemd om dat hij in Moskou **zowat** iedereen kent die ook maar iets met literatuur te maken heeft ...’.

еже-

als voorvoegsel in een klein aantal samenstellingen: ieder, bv. ежедневно ‘iedere dag, dagelijks’.

ёсли
ёсли бы так!
ещё

het bekende voegwoord; geeft nooit problemen.
was dat maar zo!

♣ Dit is het overbekende woord dat ongeveer ‘nog’ betekent, maar er zitten haken en ogen aan, want het betekent niet helemaal het zelfde als ons ‘nog’, waardoor andere vertalingen vaak een beter resultaat opleveren, bv. ‘bovendien’ of ‘nog meer’ of ‘nog eens’ of ‘ook nog’. Voorbeelden: И заплатит **ещё** за то, что пробьют капитальную стену ‘En hij betaalt **bovendien** voor het doorbreken van een bouwmuur’. Звоню **еще** через некоторое время. ‘Een tijdje later bel ik **nog eens**.’ Да **еще** говорит, что не знает как *туда* попало. ‘En hij zegt **bovendien** dat hij niet weet hoe het *daar* terechtgekomen is.’ Так, что здесь **еще**? ‘Wat is hier dus **nog meer**?’

Waarschuwing vanuit fuikperspectief. Door *ещё* automatisch als ‘nog’ te vertalen komt men makkelijk in fuiken terecht.

ещё бы

♣ ↓ wordt gebruikt als volledige zin en drukt ongeveer uit dat er naar de mening van de spreker echt niet nog iets bij hoeft te komen, hetzij omdat het genoeg is, hetzij omdat het eigenlijk al te veel is of te ver gaat; het heeft geen bruikbaar Nederlands equivalent. Voorbeeld: Вид у нашего уважаемого ... был жалкий, На лице ничего, кроме страдания. **Еще бы!** ‘Onze hooggeachte ... zag er beklagenswaardig ... uit. Op zijn gezicht viel niets dan leed te lezen. **En daar was alle reden voor!**

ещё и

daarenboven, bovendien nog eens, bv.: а двое из них **еще и** члены ЦК КПСС ‘en twee van hen zijn **bovendien nog eens** lid van het Centraal Comité’.

Ж

- ж = же. Komt in de Ivankiade onder twee omstandigheden voor:
 (1) In combinatie met vraagwoorden (zie onder → же₃).
 (2) In het incorrecte en door beginnende dementie of Korsakof gekleurde taalgebruik van управдом Емышев, die zelfs één keer же en ж combineert, wat trouwens in het echte leven ook wel schijnt voor te komen, maar niet moet worden nagedaan: как же ж так это можно ‘hoe is dat nou mogelijk?’.
- же Algemeen. Er zijn verschillende soorten же, die allemaal veel voorkomen en waarover in het onderwijs en in woordenboeken vaak verwarrende informatie wordt verspreid. Beginners hebben de neiging om uit wanhoop maar over alle gevallen van же heen te lezen behalve de allermakkelijkste. Dat is een slecht idee, want er zit vaak belangrijke informatie in. Bovendien is het ook weer niet echt moeilijk.
Waarschuwing. In het onderwijs en in woordenboeken e.d. wordt же vaak aangeduid als “versterkend partikel”. Dat is misleidend. Ten eerste verklaart die uitleg niets. Ten tweede is het, voor zover het iets betekent, alleen van toepassing op het gebruik met vraagwoorden (же₃), terwijl dat niet het belangrijkste of meest opvallende soort же is.
- же₁ ♣ Een eerste же (aan iedereen bekend) markeert identiteit. In combinatie met aanwijzende woorden ontstaan combinaties als тот же ‘de/het (die/dat) zelfde’ (soms onder toevoeging van самый), так же ‘op dezelfde manier, net zo’, такой же ‘net zo’n’, там же ‘op de/diezelfde plaats’, тогда же ‘op de/diezelfde tijd’. Voorbeelden: Та же система ‘**Het zelfde** systeem’; Может, и я за тем же ‘Misschien kom ik wel voor **het zelfde**’; Вера Ивановна держится скромно, так же, как и супруг ее ‘Вера Ивановна stelt zich bescheiden op, **net als** haar echtgenoot’. Bijzonderheden:
 А. к тому же ‘bovendien’;
 В. De combinatie тут же kan ‘op dezelfde plek, op hetzelfde moment’ betekenen, maar gaat vaak over naar ‘meteen, terstond’, bv.: Приехал, узнал, что здесь такой скандал и тут же отказался ‘Hij kwam, hoorde dat dat schandaal hier speelt en weigerde meteen’;
 (2) сразу же, сейчас же ‘meteen, terstond’ (vgl. тут же), bv.: Сейчас же освободи квартиру ‘Ontruim de woning **onmiddellijk**’;
 (3) он же ‘ook genoemd, alias’. Писатель Андрей Кленов, он же Арон Купершток ‘De schrijver Андрей Кленов, **alias [ook bekend onder de naam]** Арон Купершток’;
 (4) первый же ‘de/het allereerste’, bv.: ... и я обещаю, что первая же трехкомнатная квартира будет его, ... ‘... en ik beloof dat **de allereerste** driekamerwoning voor hem zal zijn ...’;
- же₂ ♣ Een tweede misschien nog veel belangrijker же brengt de luisteraar iets in herinnering wat-ie al weet en waar-ie rekening mee moet houden. Dit же wordt snel een verwijt van het type ‘Waarom houd je geen rekening met, waarom snap je niet dat ...?’. Het is een onvertaalbaar gebruik, je kunt het effect alleen omschrijven met iets als ‘dat weet je best en je moet daar rekening mee houden’, maar als vertaling is dat veels te zwaar. Bij het lezen mag je dit woord overigens nooit over het hoofd zien, het voegt cruciale informatie toe. Voorbeelden: Вы же человек. ‘U bent een mens [**en dat weet u best en daar moet u zich een beetje meer naar gedragen**].’; (...) ему предлагают пять комнат хоть сейчас на Новом Арбате, но он же не может. ‘(...) er worden hem vijf kamers op de Novyj Arbat aangeboden waar hij bij wijze van spreken nu meteen kan intrekken, **maar** hij kan dat niet [**en dat begrijp je best**]. У вас,

наверное, наряд есть на ремонт. Вон в этом ящике, откройте его. Да вот **же** он, наряд, вот он. ‘U hebt waarschijnlijk het stuk waarin de opdracht voor het verrichten van onderhoud wordt gegeven. Daarginds in die la, doe die maar eens open. Daar ligt het, domoor, het stuk, **je wist het zelf best**, daar ligt het’. [Let in deze mooie zin ook op het effect van *да*, hier opzettelijk overdreven vertaald met ‘domoor’.]

же₃ Een derde *же* wordt achter vraagwoorden gevoegd van het type кто, что, почему, как, какой, где, куда, когда enz. Daardoor wordt de vraag indringender, maar wat er precies voor nuance wordt toegevoegd is niet bekend, waarschijnlijk dat de persoon aan wie de vraag wordt gesteld zichzelf die vraag al had moeten stellen of er in ieder geval van weet (vgl. het vorige gebruik). Voor de beginnende lezer is deze onzekerheid niet hinderlijk. In het Nederlands maak je vragen indringender met *nou, dan, in vredesnaam* en dergelijke, maar dat hoeft niet altijd een goede vertaling op te leveren. (De vraag wordt nog indringender als het vraagwoord wordt voorafgegaan door *ну*): Так чего **же** вы от меня хотите? ‘Wat wilt u dan van me?’; Почему **же** вы не поставили меня об этом в известность? ‘Waarom hebt u mij daar **ноу** niet van in kennis gesteld?’; Какой **же** вы коммунист, если вы злоупотребляете своей властью?; ‘Wat bent u **verdorie** voor kommunist als u uw macht misbruikt?’.

же₄ Een vierde *же* (dat minder voorkomt dan de eerste drie) betekent ongeveer hetzelfde als *а*, maar wordt niet aan het begin van de zin (of deelzin) gezet, maar na het eerste woord: Еще месяц назад, этот аргумент мог быть признан убедительным. Теперь **же** он был воспринят только как демагогический трюк. ‘Nog een maand geleden had dat argument als overtuigend kunnen worden erkend. **Maar** nu werd het alleen als een demagogische truc gevoeld’.

3

за +4/5

het bekende voorzetsel.

за-₁

als voorvoegsel bij werkwoorden o.m.:

(1) ‘beginnen te’, bv.: забéгать, заболéть, зазвучáть, зашевелíться;

(2) ‘dicht-, vol-, vast-’, bv.: забить, заглушáть, задавить, запечатать, затеряться;

(3) ‘even van de vastgestelde of voor de hand liggende route afwijkend’, bv.: загляnúть.

за-₂

komt als voorvoegsel voor in een aantal bijwoorden, bv.: заодно, за́просто.

за так

zomaar, zonder reden.

завтра

заодно

(за+одно) tegelijkertijd, in één moeite door.

за́просто

(за+прóсто) simpelweg, gewoonweg.

заранее

(за+ранее) van te voren.

засим

(за+сим) ↑ ‘hierbij, bij dezen’ (in formuleringen aan het eind van officiële brieven, zie *сей*).

затéм

(за+те́м).

зато́

(за+то́).

зачéм

(за+чэ́м).

здесь

значит

dus, dat betekent, dat houdt in. [Eigenlijk 3sg pres van значитьⁱ ‘betekenen’.]

И

и

♣ het overbekende woord dat ‘en’ betekent, maar ongeveer in een kwart van de gevallen ‘ook’ of iets in die hoek, bv.:

(1) ook (geaccentueerd), bv.: Есть **и** сейчас в нашем доме интересные люди. ‘Er wonen **ook** nu in onze flat spannende mensen’; Ведь я **и** сам иногда, не желая обидеть товарища, могу похвалить вещь, которая мне не очень понравилась. ‘Want **ook** zelf kan ik soms, als ik een vakbroeder niet wil beledigen, een stuk prijzen dat ik niet geweldig goed vind’. Он, Турганов, устал, он не только Председатель, но **и** человек, ... ‘Hij, Турганов, is moe, hij is niet alleen Voorzitter, maar **ook** mens, ...’. Het woord *u* in de betekenis ‘ook’ kan optreden in combinatie met andere woorden die ‘ook’ betekenen, bv.: И вот что интересно, так говорят не только мои противники, но **и** мои сторонники **тоже** ‘En het interessante is nou, dat niet alleen mijn tegenstanders, maar **ook** mijn medestanders dat zeggen’;

(2) ‘ook (ongeaccentueerd), dan ook’. Собрание мою просьбу поддержало единогласно, что **и** было записано в протоколе. ‘De vergadering steunde mijn verzoek eenstemmig, hetgeen **dan ook** in de notulen werd opgenomen’. Я так **и** говорю. ‘Dat zèg ik **ook**’;

(3) soms is de ‘ook’-achtige betekenis te zwak aanwezig om een Nederlands equivalent te hebben, bv.: Только **и** слышно: Стукалин, Промыслов, ... ‘Je hoort alleen maar: Стукалин, Промыслов, ...’;

(4) не ... и of и не ‘niet eens, geen’, bv.: Я не знал, что **не** пройдет **и** месяца, как судьба столкнет меня с этим человеком ‘Ik wist niet dat er geen maand [= niets eens een maand] voorbij zou gaan of het lot zou me met deze persoon in aanraking brengen ...’. Мы **и не** знали, что за такую ерунду нужно снимать с поста главу государства. ‘Wij wisten **niet eens** dat om zo’n kleinigheid het staatshoofd uit zijn functie moet worden ontzet;

(5) speciale combinaties: → да и, → и вообще, → и недавно, → и правда, → и речи, → как и, → только, → что и говорить.

Waarschuwing vanuit fuikperspectief. Het komt erop neer dat je het woord *u* niet al lezend automatisch met ‘en’ moet vertalen, want op die manier beland je één op de vier keren in een fuik.

Andere waarschuwingen:

A. Het Nederlandse *ook* heeft nogal een andere waarde al naar het in de zin geaccentueerd is, vgl. bv.: *Dat zèg ik óók* (met accent op *zeg* en *ook*) met *Dat zèg ik ook* (met accent alleen op *zèg*). Het ene *ook* is het andere niet.

B. De theoretisch te verwachten combinatie **и и ‘en ook’ bestaat begrijpelijkerwijs niet; in plaats daarvan zegt men → да и.

и без того́

toch al, bv.: ... для за́границы, где **и без того́** есть совсем неплохие издания ... ‘... voor het buitenland, waar **toch al** heel aardige uitgaven bestaan ...’.

и вóвсе

→ вóвсе.

и дáльше

voortaan.

и по́давню

→ по́давню.

и п́рава

→ п́рава.

и рéчи (+ ont.)

‘er is geen sprake van’ e.d., bv.: ... о кабинете пока **не может быть** даже **и речи** ‘van een werkkamer **kan** voorlopig zelfs **geen sprake zijn**’.

и́бо

want, immers.

из +2

het bekende voorzetsel.

из-

als voorvoegsel bij werkwoorden vrij zeldzaam. Voegt meestal toe:

(1) ‘met uitputtende grondigheid, totaal, kapot-’, bv.: изуча́ть, измени́ть, испи́сать, испорти́ть;

	(2) 'uit, naar buiten' (dus = вы-); N.B. dit komt alleen voor in kerkslavismen of woorden die met kerkslavische middelen uit westeuropese talen zijn nagebouwd, bv.: извлéчь, издава́ть, изложíть, изобрази́ть, исклю́чить. Spellings- en vormvarianten: изо-, ис-.
из-за +2	<u>Waarschuwing</u> : het normale voorvoegsel dat de betekenis 'naar buiten, uit' toevoegt is niet из-, maar вы-. het bekende voorzetsel 'van achter'. N.B. Geeft ook vaak een reden aan ('vanwege, wegens'), meestal als iets verhinderend werkt (bv. slecht weer) of op een andere manier negatief is (bv. om de oorzaak van een ruzie of verdriet of een zelfmoord of iets dergelijks aan te geven).
изнутри́	van binnen (uit).
изо	→ из (vormvariant).
из-под +2	het bekende voorzetsel.
или	voor de beginnende lezer probleemloos.
именно́	♣ (1) namelijk; (2) met name, (nu) juist, precies, (nu) net. а именно́ 'en wel'.
иначе́	anders. так или иначе́ 'hoe dan ook'.
иногда́	
иной	♣ van dit woord zijn beginners zich niet altijd bewust, maar het komt veel voor: (1) ander, bv.: Я вынашивал иные планы ... 'Ik zat andere plannen uit te broeden ...'; (2) een of andere, sommige, een willekeurige, bv.: (...) иной водите́ль скользя́ет по вас взглядом и тут же забудет, а друго́й и вовсе не замéтит. '(...) een bestuurder laat zijn blik langs u afglijden en vergeet u meteen, een andere merkt u niet eens op'. <u>Waarschuwing</u> : omdat dit gebruik minder vaak voorkomt dan het vorige, zijn mensen geneigd te vergeten dat het bestaat; (3) speciaal gebruik: → тот или иной.
ис-	из- (spellingsvariant).
исподволь	gaandeweg.
итак	(и+так) kortom, dus.
ихний	↓ (ong.) = их. [Het gebruik van dit woord geldt als een teken van ongeletterdheid.]
ишь	♣ (o.a.) vestigt sterk de aandacht op het volgende woord, meestal met een negatieve bijklank: Ишь, американцы! 'het is me toch schoelje, die Amerikanen!'.
К	
к +3	het bekende voorzetsel.
-ка	♣ partikel, meestal gevoegd achter een gebiedende wijs of ну: voegt een waarde toe die lijkt op het Nederlandse '(maar) eens'. Veel meer is er niet over bekend, maar dat is voor de beginnende lezer niet erg.
каждый	
как	zelfs de ergste beginner weet dat dit woord 'hoe, zoals' betekent, maar het kan ook een temporele betekenis hebben van het type 'toen, wanneer', vooral in combinaties als: после того, как 'nadat', с тех пор как 'sinds', перед тем, как 'voordat', как только́ 'zodra', enz.
как будто́	alsof, bv.: ... как будто не он у меня, а я у него пытаюсь что-то отнять 'alsof niet hij iets van mij, maar ik iets van hem probeer af te nemen'.
как бы	deze veel voorkomende combinatie doet verschillende veel voorkomende dingen: (1) gewoon как + бы, bv.: Он думает, ... как бы похитрее заманить вас в ловушку, ... ; hij denkt erover na ... hoe hij u zo slim mogelijk in de val zou

	kunnen lokken...'; ... (возможности), которые, как бы ни были велики, всегда ограничены. '... mogelijkheden die, hoe groot ze ook mogen zijn, altijd beperkt zijn';
	(2) (als variant van het vorige) staat aan het begin van bijzinnen die afhangen van werkwoorden die 'bang zijn, vrezen' betekenen; het effect is 'bang zijn dat er iets misschien zou kunnen gebeuren', bv.: ...она боится, как бы не сорвалось. '... ze is bang dat het wel eens in de soep zou kunnen lopen';
	(3) alsof, als het ware, bv.: Мои сторонники всего этого как бы не слышат. ' Het is alsof mijn medestanders dat allemaal niet horen'; ...и начинаете рыться в карманах как бы в поисках билетов, которых вы не покупали '... en u begint in uw zakken te zoeken alsof u op zoek bent naar kaartjes, die u niet gekocht hebt'.
как же так	hoe heb ik het nu?
как и	evenals, net als.
как раз	juist, net, nu net, precies, bv.: Оказывается, в этой комнате как раз все дело. 'Die kamer blijkt nu juist/nou net het hele punt te zijn'. Это как раз то, что ему нужно. 'Dat is (nu) precies wat hij nodig heeft'. Вот об этом я как раз и хотел с вами поговорить. 'Daar wilde ik nu juist met u over praten'.
как только	zodra.
как-нибудь	(как+-нибудь).
каковой	= какой (bureaucratisch taalgebruik).
какой	(какой+-нибудь).
какой-нибудь	♣ (ong.) het doet er niet toe wat voor een. Почему вы никому не скажете, что для вас я тоже какой-никакой, а писатель? 'Waarom zeggen jullie niemand dat ik voor jullie een schrijver ben, hoe weinig ik misschien ook voorstel?'
какой-никакой	(какой+-то ₁).
какой-то	(как+-то ₁). Niks aan de hand, maar de waarde 'op een of andere manier' wordt soms zo vaag dat het Nederlandse 'ergens' beter in de buurt komt.
как-то	eens op een keer.
как-то раз	→ к (vormvariant).
ко	
когда	(когда+-нибудь).
когда-нибудь	(когда+-то ₁).
когда-то	als voorvoegsel bij vraagwoorden ong. 'sommige, hier en daar eentje', verder → кое-как, кое-кто, кое-что.
кое-	met vallen en opstaan, zo goed en zo kwaad als het gaat/ging, met meer geluk dan wijsheid, enz.
кое-как	sommige mensen, hier en daar iemand.
кое-кто	een paar dingen, verschillende dingen, zo hier en daar een ding.
кое-что	‡ ong. = какой of который. Komt vooral veel voor als betrekkelijk voornaamwoord en is dan zwaar literair of ironisch. Een vaste combinatie die vaak voorkomt is ni в коем случае 'in geen geval'.
кой	
конечно [шн]	
который	uiterst.
крайне	het bekende voorzetsel.
кроме +2	trouwens, overigens, tussen haakjes, nu we het er toch over hebben.
кстати	te pas en te onpas.
кстати и не кстати	bekend en zonder grote problemen, maar:
кто	(1) кто wordt gebruikt als je iemands beroep bedoelt; wij zeggen dan 'wat', zoals in de bekende zin Кем ты хочешь стать? ' Wat wil je worden?';

кто тут чего
кто-нибудь
кто-то
куда
куда-нибудь
куда-то

(2) кто kan ook 'iemand' betekenen, meestal in vragen of hypothetische zinnen, bv.: Есть ли у кого возражения? 'Heeft er iemand bezwaren?';

(3) кто ... кто ... 'de een ... de ander ...', bv.: Разные лица доставляли мне эти сведения, **кто** с угрозами, а **кто** просто так. 'Verschillende mensen bezorgden me die berichten, **sommigen** met bedreigingen erbij, **sommigen** puur'.
↓ lijkt iets te betekenen als 'kan mij wat schelen'.

(кто⁺-нибудь).

(кто⁺-то₁).

оок → надо.

(куда⁺-нибудь).

(куда⁺-то₁).

Л

ладно
ли

(ong.) ОК.

bekend als partikel waarmee vraagzinnen worden gevormd, maar er zit van alles aan vast. Drie soorten gebruik:

(1) Directe vragen. Hier geeft *ли* de vraag (in vergelijking met een vraag zonder *ли*) een bescheiden kleuring mee. Het wordt bijvoorbeeld gebruikt als men een vraag stelt vanuit een ondergeschikte of afhankelijke positie, of wanneer men als voorzitter de vergadering iets vraagt, of als men zo maar een vraag opwerpt zonder noodzakelijk een antwoord te verwachten. Voorbeelden: Есть **ли** у кого возражения? 'Heeft iemand **misschien** bezwaren?'. Не согласитесь **ли** вы взять квартиру Садовских ...? '**Zou u** ermee accoord **kunnen** gaan om de flat van de Садовский's te nemen?';

(2) Afhankelijke vragen, Ned. 'of', bv.: я пытался решить вопрос – можно **ли** ее считать писателем. 'ik probeerde de vraag te beantwoorden **of** men hem [de pan] als schrijver kan beschouwen';

(3) Een paar veel voorkomende combinaties waarin de betekenis als vraagwoord niet altijd helder valt terug te vinden: → вряд ли, → едва ли, → мало ли, → то ли ... то ли, → что ли, → чуть ли (не).

Ernstige waarschuwingen:

A. Beginners denken vaak dat het eerste type een gewoon neutraal soort vraag is, eventueel een beetje ouderwets, maar dat is niet zo. Vragen met *ли* hebben een bepaalde kleuring.

B. Men vergeet vaak die woordcombinaties als *вряд ли* gaat dan met het zweet in zijn handen zitten proberen om zo'n zin te begrijpen vanuit bv. *мало* plus vraagpartikel. Dat lukt nooit.

ли́бо
лишь
любо́й

hetzij, of, ofwel.

slechts, vaak in combinatie met andere woorden die ook 'slechts' betekenen, bv.: всего лишь of лишь только.

ieder(e) willekeurig(e). любо́й друго́й/ино́й 'ieder(e) ander(e)'; в любо́м слу́чае 'hoe dan ook, wat er ook gebeurt, wat er ook het geval is'.

М

ма́ло

bekend, maar niet iedereen weet dat het in combinatie met een genitief 'te weinig, niet genoeg' betekent, bv.: Разве для незначительного лица этого мало? 'Is dat voor een onbeduidend persoon dan **te weinig**?'.
voorbeeld: **Мало ли** чего человек не скажет в запале... 'Een mens zegt **zo véél** als-ie een beetje opgewonden is'.

ма́ло ли

мда	een aarzelend uitgesproken да.
меж	= между.
между +5 (ook +2)	het bekende voorzetsel.
между тем	intussen.
мимо	(er)langs, (er)voorbij; +2 'langs, voorbij'.
мимоходом	in het voorbijgaan, tussen neus en lippen.
минуточка	→ минута; (одну) минуточку (als losse zin) 'wacht even'.
может	N.B. ↓ ook = может быть. Voorbeelden: Может , я правда чего-то не понял, ... 'Misschien heb ik echt iets niet begrepen.' ... а сколько еще там провозится неизвестно – может неделю, а может и месяц. '... en hoeveel tijd hij nog voor de klus nodig zal hebben, is niet bekend, misschien een week, maar misschien ook wel een maand.'
может быть	
можно	
мой	
мой	
мы	
Н	
на + 4/6	het bekende voorzetsel.
на ₋₁	als voorvoegsel bij werkwoorden o.m.: (1) 'vol', bv.: надуть, накричать; (2) 'ergens bovenop ...', bv.: набрести, натянуть, навязать, надвигаться.
на ₋₂	komt als voorvoegsel voor in een aantal bijwoorden, bv.: наверное, навсегда, назад, наконец.
наверное	(на+верное) waarschijnlijk, naar alle waarschijnlijkheid, naar valt aan te nemen.
навсегда	(на+всегда) voor altijd.
навстречу (+3)	(на+встречу) tegemoet.
над + 5	het bekende voorzetsel.
надо ₁	het meest neutrale equivalent van 'moeten'. Opm. Een belangrijk detail over combinaties als кому́ надо (lett. 'aan wie dat moet'), куда́ надо (lett. 'waarheen dat moet, te bestemder plekke') en dergelijke, ook vaak met слéдует ipv. надо: in de Sovjet-wereld werd daarmee bedoeld: 'naar de KGB', of meer in het algemeen 'naar de autoriteiten'.
надо ₂	→ над (vormvariant).
назад	(на+зад).
наи-	
наконец	(на+конец) uiteindelijk, eindelijk.
налево	(на+лево) (1) naar links; (2) "zwart" in de zin 'illegaal, niet volgens de regels'.

♣ onvertaalbaar partikel gebruikt om aan te geven dat er woorden of gedachten (meestal maar niet altijd van een ander dan de spreker) globaal in worden aangehaald. Voorb.: ... раздáлись вы́крики, **мол**, зачём же на слéдующем, когдá мóжно сейчáс. '... er weerklonken kreten **van** "waarom op de volgende [vergadering] als het nu kan?"; Мóжно и в газéте дáть небóльшую зaмéтку о нáших дoстижéниях: вoт, **мол**, ещé однá сeмьá спрaвила нoвoсeльe. 'Er kan dan ook een klein stukje in de krant worden gezet over onze verworvenheden, [**inhoudende iets als**] "alweer heeft een gezin een verhuizing weten te vieren"; ... и излoжил свoё пoлoжéние, тaк, **мол**, и тaк, eсть вoзмóжнoсть мнe улúчить свoи услóвия '... en zette zijn positie uiteen: "de zaak zit ongeveer zo, ik heb een mogelijkheid mijn [woon]omstandigheden te verbeteren ..."'.

наоборот	(на+оборот) omgekeerd, integendeel.
напротив (+2)	(1) aan de overkant (van); (2) integendeel.
насколько	(на+сколько) in welke mate (vragend); in hoeverre, voor zover (betrekkelijk).
настолько	(на+столько) in die mate, zo zeer, zo sterk.
насчёт +2	(на+счёт) over, aangaande, met betrekking tot.
наш	
не	
не ₋₁	keert als voorvoegsel (vooral bij adjectieven) de betekenis van een stam om ('on-, niet-'). Het gebruik van не- is veel ruimer dan dat van ons on-: dingen als 'on mooi' (некрасивый), 'on hoog' (невысокий), 'on groot' (небольшой), 'on weinig' (немного), 'on ver' (недалеко) kunnen in het Nederlands niet, maar zijn in het Russisch normaal. <i>Belangrijk over не-1.</i> Als een woord dat met не- begint niet in het woordenboek staat, dan moet je het не- eraf halen, bv. неуязвимость (gesteld dat dat niet in het woordenboek zou staan) opzoeken onder уязвимость.
не ₋₂	voegt als voorvoegsel aan vraagwoorden onbepaaldheid toe (ong. = -to), → не-который, несколько, некогда, нечто, нечто, vgl. nog некий. <u>Waarschuwing.</u> Behalve не-который en несколько zijn al deze woorden literairderig of ouderwets; toch worden ze veel gebruikt, vooral om een ironisch effect aan te brengen.
не ₋₃	wordt als voorvoegsel bij vraagwoorden gebruikt in de bekende constructie met de betekenis 'er is geen ... (om te)', → негде, некогда, некуда, нечего.
не так	(ook) verkeerd, op de foute manier.
не то ... не то ...	wordt vaak gebruikt als je aarzelt tussen mogelijkheden, als in het volgende voorbeeld: Мне сказали: какой-то не то Иванько, не то Иванько, член правления нашего кооператива. 'Er werd me gezegd: een zekere Иванько of misschien Иванько, bestuurslid van ons coöperatief'.
не то что	een woordcombinatie die verschillende dingen kan doen, als in de volgende voorbeelden: (1) Сюжет этот ... объясняет некоторые, происходящие в нашей стране явления, которые не то что со стороны, а и изнутри не всегда понятны. 'Het onderwerp ... verklaart enkele in ons land plaatsvindende verschijnselen die niet alleen van terzijde, maar ook van binnen uit niet altijd begrijpelijk zijn'; (2) Хочешь высказаться, тяни повыше руку, заметят – дадут слово, не то что в Союзе писателей. 'Als je je mening wilt zeggen, steek dan maar je hand op, als ze dat opmerken dan krijg je het woord, heel anders dan in de Schrijversbond'.
не то, чтобы	ong. 'je kan niet zeggen dat ...', bv.: Дом наш не то, чтобы какой-то особенный, но и нельзя сказать, что обычный. ' Je kan niet zeggen dat onze flat bijzonder is, maar ook niet dat-ie gewoon is'.
небось	♣ drukt een veronderstelling uit: 'misschien wel, zou kunnen'.
негде (+ 3)	(не ₋₃ +где) er is geen plaats om te ..., X heeft geen plaats om te ..., bv.: тебе негде работать 'je hebt geen plaats om te werken'.
недавно	(не ₋₁ +давно).
некий	'een zekere (over wie verder niets bekend is), een niet nader te noemen'; bv.: некий Павел Липатов 'een zekere Павел Липатов'; некая дама 'een niet nader te noemen mevrouw'.
некогда ₁	(не ₋₂ +когда) = когда-то.
некогда ₂	(не ₋₃ +когда) er is geen tijd om ..., bv.: милиции будет некогда возиться 'de Militie zal geen tijd hebben om zich in te spannen'.
некоторый	(не ₋₂ +который).

не́кто	(не́- ₂ + кто) = кто́-то.
не́куда	(не́- ₃ +где) er is geen plaats om ...
не́льзя	
неподалёку от +2	niet ver van, dicht bij.
не́сколько	(не́- ₂ +ско́лько). N.B. Bekend in de betekenis ‘een paar, een zeker aantal, een zekere hoeveelheid’, maar minder bekend in de betekenis ‘enigszins’, die ook veel voorkomt, bv.: Он поднимает ее несколько странным образом ‘Hij pakt hem [de pen] op een enigszins vreemde manier op’.
несмотря́ на +4	
нет	
не́т так не́т.	dan niet. Je zegt het wanneer iemand je iets geweigerd heeft, om te laten zien dat je er niet mee zit, lett. ‘als het nee is, dan is het nee’.
неужели́	(не+уже́+ли). Een belangrijk partikel dat aan een vraag een kleur van ongeloof meegeeft, ong. ‘Je wilt me toch niet zeggen dat ...’ of ‘Het zal toch niet zo zijn dat ...’. Voorbeelden: Неужели тебе удалось достигнуть таких вершин? ‘ Je wilt me toch niet zeggen dat het je gelukt is tot zulke hoogten door te dringen?’ Неужели до сих пор нельзя было оформить бумаги? ‘ U wilt me toch niet zeggen dat u de papieren tot nu toe niet in orde hebt kunnen maken?’. Неужели он до сих пор не понял, что я значительное лицо и даже очень значительное? ‘ Het zal toch niet zo zijn dat hij nog steeds niet inziet dat ik een belangrijk, en zelfs zeer belangrijk, persoon ben?’.
неужто́	↓ = неужели́. Voorbeeld: неужто вручат ключи? ‘ het zal toch niet zo zijn dat ze me de sleutels ter hand gaan stellen?’.
не́чего (+3)	(не́- ₃ +чего) dit doet twee dingen: (1) er is/X heeft niets om te ..., bv.: Но делать нечего ‘Maar er is niets aan te doen/er zit niets anders op ’; (2) er is geen reden om te ..., bv.: Он же мог понять, что на сочувствие собрания ему надеяться ничего . ‘Hij had zelf kunnen begrijpen dat hij geen reden had om te hopen op het medegevoel van de vergadering’. Ну что ты. Пока беспокоиться ничего . ‘Praat nou geen onzin. Voorlopig is er geen reden om je ongerust te maken’.
не́что	(не́- ₂ +что) ong. = что́-то
ни	een woord waar ook beginnende lezer weinig last van hebben.
ни-	het bekende voegwoord dat vraagwoorden ontkennend maakt, bv.: никто́ , ничто́ , никак , никакой , никогда , нигде́ , никуда́ .
нигде́	(ни-+где́).
никак	(ни-+как).
никако́й	(ни-+како́й).
никогда́	(ни-+когда́).
нико́й	(ни+ко́й) † ong. = никако́й, bv.: ни в ко́ем слúчае ‘in geen geval’.
никто́	(ни-+кто).
никуда́	(ни-+куда).
ниоткуда́	(ни-+откуда).
ничто́	(ни-+что).
но	
ну	Lijkt uiterlijk op ons ‘nou’; beginners hebben de neiging het altijd als ‘nou’ te vertalen; soms komt dat aardig uit, maar meestal levert het niks op. Het is een woord waar ik eerlijk gezegd niet helemaal uit ben. Enkele soorten gebruik: (1) Ну? (als complete zin) ‘zeg op!, zeg maar! vertel maar!’, bv.: [vraag] – (...) Хотите точный прогноз? [antwoord] – Ну? [vraag] ‘Wilt u een nauwkeurig antwoord’ [antwoord] ‘ Ja zeg het maar! ’;

	(2) ну staat vaak bij imperatieven en dergelijke, waarvan het het aanmoedigend effect verhoogt;
	(3) ↓↓ Ну! (als complete zin) ‘jawel!’;
	(4) in de meeste gevallen voegt het iets toe waarvoor een Nederlands equivalent ontbreekt en waar de beginnende lezer vaak zonder veel risico overheen kan lezen;
	(5) speciaal gebruik: → да ну, → ну +4 к чёрту, → ну и ну́, → ну́-ка.
ну +4 к чёрту	laat (x) naar de pomp lopen, (x) kan de pot op. Да ну ее к чёрту , какая-то сумасшедшая. ‘ Ze kan de pot op , een of andere gekkin’.
ну и ну́!	Dit zeg je als je iets constateert wat een beetje pikant is of ver gaat. Het heeft iets bestraffends, alsof je het over een kind hebt. Het gaat vaak gepaard met een karakteristieke hoofdbeweging. Het hangt ergens tussen ons ‘sjonge-jonge!’ en ‘foei toch!’.
ну́жно	een van de manieren om ‘moeten’ uit te drukken, geeft een soort ‘moeten’ aan dat onontkoombaar is, bv.: Ведь он писатель, а писателю ну́жно писать книги ... ‘Want hij is een schrijver en een schrijver moet nu eenmaal boeken schrijven ...’.
ну́-ка ныне	(ну́+-ка) geef maar eens op, laat maar eens zien, zeg maar eens (enz). ну.
О	
о ₁ +4/6	het bekende voorzetsel.
о ₂	een uitroep (bewondering, aangename verrassing). О, боже! Сам Мелентьев! ‘O Heer! Мелентьев zelve!’.
о-	als voorvoegsel bij werkwoorden o.m.: (1) om ... heen, bv.: обогну́ть; (2) aan alle kanten, bv.: обдумать, обста́вить, ограни́чить, освети́ть, осмо́треть, оцени́ть, vgl. ook gevallen als обду́ть, облупи́ть, обнажи́ть, обнару́жить, waarin wordt uitgedrukt dat het omhulsel van iets af wordt gehaald waardoor het helemaal open ligt; (3) in een volledig andere geestestoestand brengen of terechtkomen, bv.: обалде́ть, озада́чить, опе́шить, оробе́ть, опомни́ться, огорчи́ть; (4) (refl.) verkeerd, mis, bv.: ослы́шаться, ошиби́ться. Vormvarianten: об-, обо-.
об	→ о (vormvariant).
об-	→ о- (vormvariant).
оба	
обо	→ о (vormvariant).
обо-	→ о- (vormvariant).
обратно	(→ обратный) terug.
один	bekend, maar kan een paar onverwachte dingen doen: (1) как один ‘als één man (m/v)’; (2) один мой приятель ‘een vriend van me, een van mijn vrienden’; (3) одни ..., другие ... ‘sommigen ..., anderen ...’; (4) ни один ‘geen enkel(e)’; все они одним миром ма́заны → ма́зать; (5) in combinatie met только kan het ‘slechts’ betekenen, bv.: он видит только один недостатки ‘hij ziet alleen maar onvolkomenheden’. Дело ведь не только в одном Турганове,... ‘Het gaat namelijk niet alleen om Турганов, ...’.
одна́жды	eens op een keer.
одна́ко	echter, evenwel.

он	
о-о	uitroep. А если бы не советская власть, так этот бы американец о-о! ‘en als de Sovjet-macht er niet zou zijn, dan zou die Amerikaan ...’ (de uitroep impliceert iets als: dan zou die Amerikaan volledig uit de hand lopen).
опять	
от +2	het bekende voorzetsel.
от-	als voorvoegsel bij werkwoorden o.m.: (1) beweging ergens vandaan, van ... af, ergens van los, bv.: отвернуться, отлучаться, отстать, отделить, отложить, отправить, отстранить; (2) reactie, terug, bv.: отблагодарить, ответить, отдать, отразить. (от+куда).
откуда	
относительно +2	betreffende, met betrekking tot.
отныне	(от+ныне) van nu af, voortaan.
отнюдь (не)	volstrekt (niet).
отовсюду	(ото+всюду) overal vandaan.
отсюда	(от+сюда) hiervandaan.
оттуда	(от+туда) daarvandaan.
отчего	(от+чего) waarvandaan.

II

пере-	als voorvoegsel bij werkwoorden o.m.: (1) verplaatsing over iets heen, over-, bv.: перебежать, перевести, передать, переехать; (2) over een grens heen: te veel, bv.: переплатить; (3) opnieuw, bv.: переизбрать, пересказывать.
перед +5	het bekende voorzetsel.
передо	→ перед (vormvariant).
по +3/4/6	het bekende voorzetsel. [In feite komt по +3 veel vaker voor dan de andere twee.]
по-1	als voorvoegsel bij werkwoorden o.m.: (1) een beperkte tijd, bv.: побрякать, побывать, поговорить, подышать, покачать; (2) (in combinatie met werkwoorden die een verplaatsing of niet al te extreme geestestoestand aanduiden) ‘beginnen te’, bv.: пойти, полезть; поверить, пожелать.
по-2	het bekende voorvoegsel dat aan comparatieven kan worden toegevoegd; iedere beginner weet dat het een waarde van het type ‘een beetje’ toevoegt; men vergeet vaak dat het ook een waarde van het type ‘zo ... mogelijk’, kan toevoegen, vooral in aansporingen en bevelen e.d., bv.: Хочешь высказаться, тяни повыше руку, ... ‘Als je mening wilt zeggen, steek dan je hand zo hoog mogelijk op ...’.
по-3	komt als voorvoegsel in allerlei soorten bijwoorden voor, bv.: по-моёму, по-прежнему, по-видимому; по-дружески, по близости, поначалу.
по части (+2)	op het punt van, op het stuk van, bv.: Простая пища, скромная одежда и крыша над головой – вот все, что мне нужно по части благополучия. ‘Eenvoudig voedsel, bescheiden kleding en een dak boven mijn hoofd, dat is alles wat ik nodig heb op het punt van welstand’.
по близости	(по+близости) in de buurt, vlak bij, dicht bij.
погодя	later, bv.: немного погодя ‘even later’.
под +4/6	het bekende voorzetsel.

под-	als voorvoegsel bij werkwoorden o.m.: (1) van onderen, bv.: поддержа́ть; daardoor komt het voor bij werkwoorden waarin het betekeniselement 'omhoog' zit, bv.: подня́ть, подпры́гивать, подраста́ть; (2) ergens naar toe, bv.: подки́нуть, подгото́вить; (3) in het geheim, in het geniep, in het verborgene, bv.: подска́зывать, подслу́шать. Vorm- en spellingsvarianten: подо-, подь-.
пода́вно	(meestal voorafgegaan door и en gevolgd door een ontkenning) al helemaal. Voorbeeld: Через собрание вы его не проведете, а без собрания у вас и подавно ничего не выйдет, я вам обещаю. 'U krijgt dat er bij de vergadering niet door en buiten de vergadering om gaat er al helemaal niets lukken, dat be-loof ik u'.
поди́(те)	♣ eigenlijk = пойдí, maar doet ook andere dingen; de combinatie вот поди ж ты drukt een soort geërgerde verbazing uit, iets als 'en moet je nou zien!'.
подо	→ под. (Vormvariant.)
подо-	→ под-.
пожа́луй	♣ drukt ongeveer uit dat er een redelijke kans is dat het gestelde klopt, maar dat dat niet zeker is: 'zal wel, zal best wel, misschien (wel), enz.', bv.: И почему-то я решил для себя, что считать писателем ее, пожалуй , и нельзя, но принять в Союз можно. 'En om een of andere reden concludeerde ik dat zij misschien wel niet als schrijfster kon gelden, maar dat ze wel in de Schrijversbond kon worden opgenomen'. <u>Ernstige waarschuwing</u> : verwar dit belangrijke woord niet met het eveneens belangrijke <i>пожалуйста</i> .
пожа́луйста	
поисти́не	(по+и́стине) werkelijk, waarlijk.
пока́ ₁	het bekende bijwoord ('voorlopig, voor het moment'), bv.: Пока беспокоиться нечего. ' Voor het moment is er geen reden om je ongerust te maken'.
пока́ ₂	het bekende voegwoord ('zolang als, terwijl, enz.').
пока́ что	voorlopig, voor het moment.
пока́мест	= пока ₂ .
по́лностью	volledig.
понача́лу	(по+нача́лу) aanvankelijk.
понево́ле	(по+не+во́ле) noodgedwongen, zonder het te willen, onwillekeurig.
попа́ло	dit woord is gewoon een vorm van попа́сть, maar kan worden toegevoegd aan vraagwoorden met een betekenis van het type 'maakt totaal niet uit', bv.: По этому телефону кто попало не позвонит. 'Over die telefoon kan niet iedere boerenlul bellen'.
поско́льку	(по+ско́льку) twee dingen: (1) in zover als, in die mate dat (zelden); (2) aangezien (veel vaker).
после +2	het bekende voorzetsel.
после то́го как	nadat.
послезавтра	
посреди́ +2	midden in, midden op, enz.
потом	(по+то́м).
потому́	(по+то́му).
потому́ что	
похо́же	wordt ook gebruikt als het Nederlandse 'het lijkt erop' om een soort inschatting te geven, bv.: Он, похоже , не сомневался, что решение вопроса зависит

	только от его воли 'Hij leek er niet aan te twijfelen dat de oplossing van het probleem uitsluitend van zijn eigen wil afhing'. Похоже было, что его заявление сделано им было без всякого энтузиазма 'het leek erop dat zijn verklaring door hem werd afgelegd zonder enig enthousiasme'.
почему	
почему-нибудь	(почему+нибудь) om een of andere reden.
почему-то	(почему+-то ₁) om een of andere reden.
почти	
поэтому	(по+этому).
правда	♣ Iedereen kent dit woord in de betekenis 'waarheid', maar er zit veel meer aan vast, bijvoorbeeld: (1) recht(vaardigheid), gerechtigheid, bv.: Все ж таки можно правды добиться. 'Toch kan men gerechtheid verkrijgen'; (2) als losse zin: Правда. 'Het is waar'. En: Правда? 'Je meent het? Echt waar?'; (3) als partikel: toegegeven, weliswaar; werkelijk, inderdaad. Voorbeelden: Правда , под крышей мне всегда хотелось иметь отдельную комнату для себя лично, но вряд ли такое желание можно считать чрезмерным. ' Тоe-gegeven , onder dat dak wilde ik altijd graag een aparte kamer hebben voor mezelf, maar die wens is moeilijk buitensporig te noemen'; Может, я правда чего-то не понял 'Misschien heb ik inderdaad/echt iets niet begrepen'; (4) и правда 'inderdaad', bv.: Положение и правда похоже на безвыходное 'De toestand lijkt inderdaad uitzichtloos'.
	<u>Ernstige waarschuwing vanuit fuikperspectief.</u> Beginners zijn geneigd ieder <i>правда</i> dat ze tegenkomen te vertalen met 'waarheid' of 'het is waar', wat vaak tot geweldige onzin en onherstelbare fuikerij leidt.
право ₁	(subst.) recht, bv.: мое право на следующую двухкомнатную квартиру 'mijn recht op de volgende tweekamerwoning'.
право ₂	werkelijk, heus, echt. Ведь мне, право , было бы очень неприятно быть причиной неиздания Булгакова 'Want ik zou het werkelijk heel onprettig vinden als ik er de oorzaak van was dat Булгаков niet werd uitgegeven'.
пре-	kerkslavische vorm van het voorvoegsel → пере-, bv.: превратить, превысить.
пред-	kerkslavische vorm van het voorvoegsel • перед-, vooral gebruikt om om 'voor-' e.d. weer te geven in woorden die uit westeuropese talen zijn geïmitteerd, bv.: предложить, предположить, предпочитать, представить.
прежде	voordien, vroeger.
прежде всего	vooral.
прежде, чем +inf.	alvorens.
при +б	het bekende voorzetsel; meestal geeft 'bij' een goed idee van wat er aan de hand is (hoewel het omgekeerd zelden het meest voor de hand liggende equivalent van ons 'bij' is). Speciaal gebruik: (1) При чем здесь Ильин? ' Wat heeft Ильин hiermee te maken ?' Наверное, казнь Пастернака здесь была не при чем . 'Waarschijnlijk had de executie van Pasternak hier niets te zoeken '.
при-	(2) при всем при этом 'ondanks dat alles' (let op de eigenaardige herhaling van <i>при</i> , die in deze combinatie vrij gewoon is: Google 30.000 hits). als voorvoegsel bij werkwoorden o.m.: (1) (vanuit afwezigheid) naar iets toe, verschijnen, komen opdagen, bv.: прийти, привезти, прислать, припомнить; (2) aan iets of iemand vast, bv.: приклеить, присосаться, присоединить; (3) aan iets toevoegen, ergens bij, bv.: прибавить, приписать, прирезать;

прийтись ^p	<p>(4) (bij lichaamshoudingen), een beetje, gedeeltelijk, half, bv.: приседа́ть, при- шуриваться. (+3, evenals надо, можно e.d.) twee dingen, beide belangrijk, vooral het eerste: (1) moeten/hoeven in de zin: ‘door omstandigheden gedwongen worden’, bv.: уверяю вас, вам долго ждать не придется. ‘ik verzeker u dat u niet lang zult hoeven wachten’;</p>
причём пришлось про +4 про-	<p>(2) door het lot te beurt vallen. Не каждый, кому пришлось встретиться с одуванчиком в то славное время, дожил до столь почтенного возраста, чтоб его было жалко. ‘Niet ieder die het lot in die roemrijke tijd in aanraking bracht met de paardebloem heeft een dermate eerbiedige leeftijd bereikt dat men medelijden met hem kan hebben’. (при+чём). → прийти́сь. het bekende voorzetsel. als voorvoegsel bij werkwoorden o.m.: (1) door of langs iets heen, проби́ть, провести́, пройти́; (2) (met enige moeite) aan de oppervlakte of tevoorschijn brengen of komen, bv.: проявить; (3) een bepaalde tijd met iets vullen, bv.: прожить́.</p>
просто так проти́в +2 прочь	<p>zo maar, zonder iets extra’s. het bekende voorzetsel. in: быть не прочь +inf. ‘er (helemaal) niet tegen zijn om, ervoor zijn om’. Voorbeeld: Я был не прочь экспериментально установить: как далеко про- стирается могущество моего соперника ‘Ik was er niet tegen om experimen- teel vast te stellen hoever de macht van mijn tegenstander zich uitstrekte’.</p>
пря́мо	<p>♣ ‘regelrecht, rechtstreeks, rechtop e.d.’. <u>Waarschuwing</u>: dit woord wordt vaak figuurlijk gebruikt, bv.: Борис Алексан- дрович прямо трясется от ... негодования ‘B.A. schudt regelrecht van de ... verontwaardiging’.</p>
пря́мо хоть	<p>♣ meestal verbonden met gebiedende wijs, ong. ‘je zou/kan regelrecht/even goed meteen ...’. Voorbeeld: Боже мой, прямо хоть плачь над несчастной судьбой писателя Иванько ‘Potjandorie, je zou regelrecht in huilen uitbar- sten over het ongelukkig lot van schrijver Иванько’.</p>
пусть	<p>iedereen kent het gebruik van пусть in van die zinnen als пусть войдет ‘laat- ie binnenkomen’. Maar je hebt daarnaast ook gebruik waarvan ‘zelfs’ vaak een goede vertaling is, bv.: Почему художнику, пусть хоть самому разабстрак- ционисту не разрешить выставить свою картину на каком-нибудь пустыре? ‘Waarom zou je een kunstenaar, zelfs de ergste non-figurativicus [sorry], niet kunnen toestaan om een schilderij tentoon te stellen op een of ander onbebouwd terrein?’.</p>

Р

равно́ рад (kv)	<p>→ всё равно́. блж (meestal met inf.: ‘blij je te zien’ e.d.), gaarne bereid. Voorbeeld: Рад бы тебе помо́чь ‘Ik zou je graag helpen’.</p>
ради +2	<p>ter wille van, om; speciaal gebruik → ради бо́га. <u>Waarschuwing</u>. Twee dingen: A. Beginners mogen graag vergeten dat dit veel voorkomende woord überhaupt bestaat.</p>

	B. Het valt niet samen met enige vorm van <i>pad</i> en er is geen reden om het daarmee te verwarren.
ради бо́га	in godsnaam.
раз ₁	keer (e.d.) in gevallen als на этот раз ‘die keer’, прошлый раз ‘de vorige keer’, в следующий раз ‘de volgende keer’ enz. → как раз.
раз ₂	als voegwoord: als nu eenmaal, nu, nu eenmaal. ... раз партия доверила вам этот высокий пост, нужно работать. ‘... aangezien de partij hem nu eenmaal die hoge positie heeft opgedragen, moet er gewerkt worden’. ... раз нет, так нет. ‘... als het niet kan, dan kan het niet’. Раз уж мы здесь собрались, отчего бы нам заодно не вывести из правления того, который... ‘ Nu we hier toch verzameld zijn, waarom zouden we dan niet in één moeite door diegene uit het bestuur verwijderen die ...’.
раз- ₁	als voorvoegsel bij werkwoorden o.m.: (1) in verschillende/alle richtingen, alle kanten op, uit elkaar, bv.: разойтись, развалиться, развѣять, распахнуть, распространиться; (2) krachtige emoties met explosieve uitstraling (vooral woede), bv.: раздражаться, рассердиться, разозлиться. Vorm- en spellingsvarianten: разо-, рас-.
раз- ₂	(pref.) versterkt adjectieven en daarvan afgeleide substantieven, bv.: разабстракционист ‘in extreem abstracte stijl werkende schilder/beeldhouwer’.
разве	drukt uit dat de steller van een vraag ervan uitgaat dat hij/zij een ontkennend antwoord krijgt, ‘toch niet’ e.d., bv.: Разве это хорошие манеры ...? ‘Dat zijn toch geen goede manieren ...?’, Разве Турганов может отказать слабой женщине? ‘Турганов zal een zwakke vrouw toch geen nee kunnen verkopen?’ Разве для незначительного лица этого мало? ‘Voor een onbetekenend persoon is dat toch niet (te) weinig?’ <u>Waarschuwing vanuit fuikperspectief.</u> Voor het vermijden van fuiken is het goed om te weten dat <i>разве</i> niet alleen in vraagzinnen voorkomt, → разве что. hoogstens misschien. Voorbeelden: В таком случае он не может предложить ему ничего подходящего. Разве что мемуары доктора Гейббельса. ‘In dat geval kan hij hem niets geschikts aanbieden. Hoogstens misschien de mémoires van doctor Goebbels’.
разве что	→ раз- ₁ . → раз- ₁ . (Spellingsvariant.)
разо- рас- рядом рядом с +5	vlak in de buurt, vlakbij, dichtbij; naast elkaar; → сплошь. naast.
C	
с +2/[4]/5	het bekende voorzetsel. <u>Ernstige waarschuwing vanuit fuikperspectief.</u> Let bij dit voorzetsel altijd goed op de naamval van het bijbehorende woord en vertaal het niet automatisch met ‘met’, want dat geeft fuiken. De twee gewoonste soorten gebruik komen samen voor in de volgende zin: Я с писателями работаю с двадцать четвертого года ‘Ik werk al sinds negentienveertig met schrijvers’.
с- ₁	als voorvoegsel bij werkwoorden o.m.: (1) ergens van af, naar beneden, bv.: свести́, слуть, спустить, стереть; (2) uit het oog verdwijnen of laten verdwijnen (meestal ↓), bv.: сдохнуть, смотаться; (3) naar elkaar toe, samen-, bijeen-, aan elkaar, bv.: свести́, связать, сложить, сузить, сцепить, сэкономить.

	Vormvariant: co-.
	Орм. Als de vorm co- niet het gevolg is van een volgende groep medeklinkers (bv. <i>собрать, создать</i>), is het betrokken woord een kerkslavisme, bv.: <i>совет, сожалеть, сообщить</i> .
c-2	komt als voorvoegsel voor in een aantal bijwoorden en dergelijke, bv.: <i>сбоку, слегка, слишком, сначала</i> .
-c	in het (tsaristisch) verleden kon men onderworpenheid aan de gesprekspartner tot uiting brengen door -c achter aan een zin te hangen, bv.: <i>да-с, слушаю-с, так-с</i> .
сам	overbekend en ook voor de beginnende lezer niet lastig. Vervelend is alleen dat in een (klein) aantal vormen het schriftbeeld samenvalt met de corresponderende vormen van <i>самый</i> . De vormen in kwestie zijn: Gsg M/N <i>самого</i> t/o <i>самого</i> , Dsg M/N <i>самому</i> t/o <i>самому</i> , Lsg M/N <i>самом</i> t/o <i>самом</i> , GDIL F <i>самой</i> t/o <i>самой</i> . (Alle andere vormen verschillen, zie het rijtje van <i>сам</i> , Gramm. blz. 213.) Omdat zowel <i>сам</i> als <i>самый</i> verschrikkelijk veel voorkomen, heb je met dit probleem bijna op iedere bladzijde die je leest te maken.
само-	zelf-, eigen-.
самый	voor belangrijk probleem → <i>сам</i> .
сбоку	(c+ <i>сбоку</i>) van de zijkant, van terzijde.
сверх +2	(c+ <i>сверх</i>) bovenop.
свой	
с.г.	afk. → <i>сего́ года</i> .
себя	
сего́	vorm van → <i>сей</i> .
сегодня	(<i>сего́+дня</i>).
сей	dit, deze. Toelichting: afgezien van een handjevol min of meer vaste combinaties (<i>сейчас, сегодня, на сей раз, эту минуту, до сих пор</i>) is dit woord al twee eeuwen geleden zo'n beetje beperkt tot ambtelijk of bijbels taalgebruik: (1) bijbels: не от мира сего́ 'niet van deze wereld'; (2) ambtelijk: Засим остаюсь готовый к услугам (het hoofdstukje "Грамматика с арифметикой") of iets als представитель сего́ 'brenger dezes' (het hoofdstukje "Ночные страхи").
сейчас	(<i>сей+час</i>).
сие	→ <i>сей</i> .
сих	→ <i>сей</i> .
сквозь +4	het bekende voorzetsel.
сколько	hoeveel (vragend); zoveel als (betrekkelijk). Speciaal gebruik: Сколько живу́, никогда́ не знал такой роскоши ' Zolang als ik leef heb ik zo'n luxe nooit gekend'.
сколько-нибудь	(<i>сколько+-нибудь</i>).
скорее всего	naar alle waarschijnlijkheid.
скоро	gauw, spoedig.
слегка́	(c+ <i>слегка́</i>) licht(kens), enigszins.
слишком	(c+ <i>слишком</i>).
словно	zoals, als, alsof.
сначала	(c+ <i>начала</i>) eerst, aanvankelijk.
снизу	(c+ <i>низу</i>) van onderen, van beneden.
снова	(c+ <i>нова</i>).
со-	→ c-.
совершенно	helemaal, volkomen, volledig.
совместно	gemeenschappelijk.
совсем	(co+ <i>всем</i>).

сперва́	(с+перва́) eerst.
сплошь и рядом	om de haverklap, telkens maar weer.
спустя́	later, daarna.
сразу́	(с+разу́) meteen.
среди́ +2	het bekende voorzetsel.
столь	zo, dermate, zo'n (bij adjectieven en bijwoorden). Bv.: столь высокий пост 'zo'n hoge positie'.
столько́	
стыдно́	(onpersoonlijke constructie) 'zich schamen', Как же вам не стыдно 'schaamt u zich niet!?'.
сугубо́	uiterst, buitengewoon, extreem.
сюда́	

T

так	<p>bekend, maar heeft allerlei soorten speciaal gebruik, bv.:</p> <p>(1) dan (aan het begin van een hoofdzin volgend op een hypothetische zin of een vraag), bv.: Не было кворума? Так соберите кворум, а пока я дать санкцию на выселение не могу. 'Was er geen quorum? Breng dan een quorum bijeen en tot het zover is kan ik het bevel tot ontruiming niet uitgeven';</p> <p>(2) allerlei min of meer speciale combinaties, bv.: → если бы так, → за так, → как же так, → не так, → нет так нет, → просто так, → так, мол, и так.</p>
та́к же	net zo, op dezelfde manier. (→ же.)
та́к же (...) как и ...	net zo (...) als ... (→ же.)
та́к и не	wordt gebruikt als je wilt zeggen dat iets tegen de verwachtingen in uiteindelijk toch niet gebeurt; er is geen bruikbaar Nederlands equivalent. Voorbeelden: ... одна дама, которая разволновавшись, как подняла руку "за", так и не опустила ее, когда голосовали "против". '... één dame die doordat ze zenuwachtig werd toen ze haar arm ophief om voor te stemmen, die [de arm] verzuimde omlaag te halen toen er tegen werd gestemd'.
та́к или иначе́	op deze of gene manier.
та́к как	omdat, aangezien.
та́к, мол, и та́к	de zaak, zei hij/zij [enz.] zit ongeveer zo. (→ мол.)
та́кже	
(-)таки́	всё ж таки = → всё-таки.
тако́вой	<p>het beste te zien als twee verschillende dingen:</p> <p>(1) dient in de korte vorm als korte vorm van тако́й (die niet bestaat), bv.: Раз тако́ва воля собрания, то он, председатель, обязан и будет ее выполнять. 'Als dat de wil van de vergadering is, dan is hij, de voorzitter, verplicht om die uit te voeren en zal dat ook doen'. ... Вам, возможно, не были известны подлинные обстоятельства дела. А они таковы ... '... u waren mogelijk de werkelijke omstandigheden niet bekend. En die zijn de volgende ...';</p> <p>(2) in lange vorm ong. synoniem met тако́й, maar beperkt tot ambtelijk taalgebruik.</p>
тако́й	
тако́й-то	(тако́й+-то ₂) Владимир Николаевич, это говорит такая-то. 'Vl.N., hier spreekt die-en-die'. → -то ₂ .
там	niet moeilijk, maar komt soms voor (↓) in situaties waar naar ons gevoel de betekenis 'daar' niets zinnigs bijdraagt, bv.: Я сижу, я слушаю, я думаю. Ну ладно там, ну Грибачев, ну Винниченко. 'Ik zit, ik luister, ik denk na. OK, een figuur als Грибачев, een figuur als Винниченко'. И конечно, не нужны

ему гласность и **всякие там** буржуазные, как он их называет, свободы. ‘En natuurlijk, hij heeft geen behoefte aan openbaarheid en **allerlei van dat soort** burgerlijke, zoals hij dat noemt, vrijheden’.

твой
теперь
то

het onzijdig van → *tom* en niet moeilijk, maar soms gebruikt op manieren die voor ons gevoel niet voor de hand liggen, bv.:

(1) allereerst komt het veel voor waar wij ‘dan’ zeggen aan het begin van een hoofdzin voorafgegaan door een hypothetische zin, bv.: Если он такой большой человек, **то** почему же ему не дадут квартиру казенную и такого размера, какой ему нужен? ‘Als hij zo’n belangrijke figuur is, waarom geven ze hem **dan** niet een woning op staatskosten en van de omvang die hij nodig heeft?’;

(2) speciale combinaties: → а то, → а то и, → не то́ ... не то́ ...: → не то́ что, → не то́, чтобы, → то́ ли ... то́ ли, → что ни ..., то.

-то₁

bekend: maakt vraagwoorden onbepaald, bv.: кто-то, что-то, какой-то, где-то, куда-то, как-то, когда-то, почему-то, enz. [Zie Gram. 226-229.]

Ernstige waarschuwing: -то heeft deze betekenis alleen wanneer het aan *vraagwoorden* wordt toegevoegd; ieder ander -то is -то₂.

-то₂

↓ partikel toegevoegd aan andere dan vraagwoorden, bv.:

(1) aanwijzende woorden (bv. этот-то, то-то, так-то); het voegt een element toe als ‘nu juist dat (enz.), dat (enz.) en geen ander’. Een handige vertaling is er niet, vaak is een extra accent genoeg. Voorbeelden: ... вы видели как **этот-то** (она избегает называть моего соперника по фамилии) переезжал? ... ‘hebt u **die man** (ze vermijdt het mijn rivaal bij de naam te noemen) zien verhuizen?’ Она боялась. А **эти-то** никого не боятся. ‘Zij was bang. Maar **die jongens** zijn voor niemand bang’. Вот **то-то** и оно-то... ‘O, **dat** is het punt ...’. **Ей-то** что. ‘Wat kan het **háár** schelen’. Вот **так-то**, уважаемый, всего хорошего. ‘Ja **zó zit dat**, hooggeachte, en de mazzel verder’;

(1a) такой-то ‘die-en-die’ (je weet het wel maar je ziet geen reden om het expliciet te zeggen) ... товарищ **Такой-то** ‘... kameraad **Die-en-die** ...’.

(1b) **В том-то и дело**, что служебное положение Иванько является главным и единственным козырем в его ... борьбе. ‘**Het punt is nu juist** dat de officiële positie van Иванько de belangrijkste en enige troef is in zijn ... strijd’;

(2) Er zijn nog wat andere combinaties die veel voorkomen, bv.:

(2a) **Наконец-то** я нашел официальное лицо, которое не забыло, что существуют законы. **Eindelijk** had ik een officieel persoon gevonden die niet vergeten was dat er wetten bestaan’.

(2b) Не очень-то ‘niet ontzettend, niet wat je noemt’.

(3) Maar in feite kan het zo’n beetje met alles gecombineerd worden, bv.: – Ждите, – говорят. Ждать-**то** нам не впервой, но время, как говорится, не ждет. ‘U moet wachten, zegt men. Het is niet voor het eerst dat we moeten wachten, maar, zoals dat heet, de tijd wacht niet’.

Waarschuwing en toelichting. Dit is (evenals *же*) een van die gevallen die in het onderwijs en in woordenboeken soms “versterkende” partikels worden genoemd. Een gevolg is dat nergens te vinden is hoe het precies zit terwijl het een belangrijk element is dat in gesproken Russisch om de haverklap wordt gebruikt.

тогда
тоже

een gewoon woord en de lezer heeft geen last van het subtiele verschil tussen *тоже* en andere woorden met ‘ook’-achtige betekenissen, zoals *также* en *и*. Voor ons bizar zijn alleen de gevallen dat het slaat op een ontkennde zin; in die

то́ ли	gevallen zeggen wij ‘ook <i>niet</i> ’, bv.: Вам кажется – нет? Мне тоже . ‘U gelooft van niet? Ik ook niet ’. dit gebruik je als je een reeks alternatieven opnoemt omdat je niet precies weet hoe het echt zit (‘hetzij’), bv.: Если он этого не сделал, значит были серьезные причины. То ли он был в партии и исключен, то ли у него не было возможности вступить в нее. ‘Als hij dat niet gedaan heeft, betekent dat dat daar ernstige redenen voor waren. Hetzij hij was partijlid en is uitgestoten, hetzij hij had de mogelijkheid niet om lid te worden’.
то́лько	bekend, let op het gebruik in zinnen als: Несколько месяцев я только тем и занимался, что писал письма, ... собирал сторонников, ... ‘Enkele maanden lang hield ik me met niets anders bezig dan het schrijven van brieven, ... verzamelen van medestanders, ...’.
то́лько не	
то́лько что́	zojuist, zoëven, zonet.
тот	
тот или иной	de een of andere, een.
то-то	
туда́	
тут	<u>Waarschuwing</u> : niet alleen ‘hier’, maar ook ‘toen’.
тут же	meteen, onmiddellijk.
ту-ту-ту-ту	geluidsnabootsing: de ingesprektoon van de telefoon.
ты	
тьфу	geluidsnabootsing: weergave van het geluid dat wordt voortgebracht door spuwen. Gebeurt onder omstandigheden die voor ons soms verrassend zijn, bijvoorbeeld wanneer men constateert te hebben geblunderd.

У

у +2	het bekende voorzetsel.
у-	als voorvoegsel bij werkwoorden o.m.: (1) (helemaal) weg, уйти, уехать, унести, украсть, урвать, ook: убить, умереть; (2) een stevige of prettige positie innemen of laten innemen, bv.: уложить, усаживать, уместиться, устроить.
угодно́	verbonden met vraagwoorden, bv.: что угодно ‘wat je maar wilt, willekeurig wat’.
уж	♣ een moeilijk woord, waar ik niet helemaal uit ben: (1) <i>уж</i> plus gebiedende wijs: indringend, maar beleefd verzoek ‘wees zo goed om’. Komt veel voor in verontschuldigen. Voorbeeld: Борис Александрович, вы уж , пожалуйста, извините , если что не так, но мне кажется вы забыли о своем обещании ‘B.A., neemt u me alstublieft niet kwalijk als het niet klopt, maar ik geloof dat u even uit het oog verliest wat u hebt beloofd ...’; (2) <i>уж</i> plus toekomstige tijd: redelijk sterke overtuiging dat iets gaat gebeuren, ong. ‘vast, zeker, waarachtig, echt’. Но что же делать? Уступить Сергею Сергеевичу? Уж тогда-то наверное, буду я признан патриотом. ‘Maar wat moet ik doen? Toegeven aan S.S.? Ja, dan zal ik vast wel als een patriot erkend worden’. ... ваше дело – только поднять конечности, а дальше уж и без вас как-нибудь разберутся. ‘... jullie zaak is het alleen om [bij het uitbrengen van een stem op een vergadering] jullie extremiteiten omhoog te steken en verder redden ze het echt wel zonder jullie;

(3) *Уж не ... ли.* Drukt een vermoeden uit in de vorm van een vraag. *Уж не ослышались ли мы тогда на собрании?* ‘Zouden we het toen op de vergadering dan verkeerd hebben gehoord?’;

(4) Verkorte vorm van *уже*. Dit komt in modern Russisch weinig voor;

(5) Een veel voorkomende combinatie is *уже лучше* ‘maar beter’. – Тише, тише, вы все не так делаете, ... вы **уж лучше** помолчите. ‘Stil nou, stil nou, u doet alles verkeerd, ... houd nou **maar beter** uw mond.’

Waarschuwing. Anders dan in het onderwijs en in woordenboeken soms wordt gesuggereerd, is dit in modern Russisch (behalve in poëzie) bijna nooit een verkorte vorm van *уже*, maar een eigen woord met een eigen betekenis en gebruik.

уже́

bekend, maar sommige gevallen kunnen onmogelijk als ‘al, reeds’ worden vertaald; meestal geeft het dan aan dat je overgaat naar een helemaal nieuwe situatie; een fatsoenlijk Nederlands equivalent is er niet. Voorbeelden: ... встает другой, Он Володю (...) знает давно. Знает, как писателя честного, Но понимаешь, Володя (это **уже** прямо ко мне), ... есть один герой, которого критиковать никогда нельзя – это народ. ‘... er staat een ander op ... Hij kent Volodja (...) al lang. Hij kent hem als een schrijver met fatsoen. ... Maar begrijp je, Volodja (dat zegt hij regelrecht tegen mij) er is één held waarop geen kritiek mag worden geleverd, dat is het volk’; [*уже* markeert dat hij eerst tegen de vergadering sprak en vervolgens tegen “Volodja”]. Он привык, что собрания проводят по заранее написанным нотам. Все решается в подготовительной стадии, а собрание это **уже** просто торжественный парад: ... ‘Hij is gewend dat vergaderingen volgens een van te voren opgestelde partituur worden afgewerkt. Alles wordt in het voorbereidende stadium beslist en de vergadering is dan simpelweg een plechtige parade: ...’ [*уже* markeert de overgang van het voorbereidende stadium naar de vergadering zelf].

ура́

triomfkreet (N.B. het betekent iets anders dan het Nederlandse “hoera”, dat vreugde uitdrukt).

у́тром

уф

uitroep. Geeft opluchting weer (het gevoel door het oog van de naald gekropen te zijn).

уф-ф

→ уф.

уффф

→ уф.

Ф

Х

хоть

♣ al was het (maar), op z’n minst, althans, dan tenminste, voor mijn part, bij wijze van spreken, bv.: Ты видел живого Мелентьева! Дай я тебя **хоть** пощупаю. ‘Jij hebt Мелентьев in levenden lijve gezien! Laat me je **op z’n minst** even aanraken’.

Veel voorkomende combinaties:

(1) **хоть** + vraagwoord + **нибудь** (кто-нибудь/что-нибудь/когда-нибудь/где-нибудь enz.) ‘ook maar (iemand/iets/één keer/ergens) enz., bv.: ... – убей меня бог – если я **хоть когда-нибудь** слышал такую фамилию. ‘... de duivel hale me als ik die naam **ook maar één keer** heb gehoord’;

(2) **хоть один** ‘ook maar één’. А вы читали **хоть одну** интересную книжку, написанную с правильных позиций? ‘Hebt u **ook maar één** interessant boek gelezen dat vanuit juiste standpunten geschreven was?’;

(3) **хоть сейчас** ‘bij wijze van spreken nu meteen’, bv.: ... ему предлагают пять комнат **хоть сейчас** на Новом Арбате, но ...’ ... hij krijgt vijf kamers aangeboden aan de Новый Арбат waar hij **bij wijze van spreken nu meteen** kan intrekken, maar ...’. Прямо **хоть сейчас** на страницы *Жень минь-жи-бао*. ‘Het kan bij wijze **van spreken nu meteen** geplaatst worden door het [Chinese] Volksdagblad’.

Waarschuwing. Beginners hebben vaak niet in de gaten dat dit belangrijke woord bestaat, of menen dat het hetzelfde betekent als **хотя**.

хотя

hoewel, bv.: ... он – значительное лицо. **Хотя** действительно когда-то был очень мил и приветлив. ‘... hij is een belangrijk persoon. **Hoewel** hij inderdaad ooit heel lief en vriendelijk was’.

хотя бы

♣ **б**ijvoorbeeld eens; al is het maar, dan tenminste nog. Voorbeelden: Возьмите **хотя бы** знаменитую теперь стенограмму процесса Бухарина и других. ‘Neem **bijvoorbeeld maar eens** het tegenwoordig beroemde stenografische verslag van het proces tegen Бухарина en anderen’. Поэтому позвольте **хотя бы** мимоходом представить вам и его. ‘Sta mij daarom toe ook hem voor te stellen, **als is het maar** terloops’. Хозяин ... выпрямляется, когда мимо проносится “зил-114” или **хотя бы** “чайка” ... “De baas recht zijn rug als er een ZIL-114 langsoeft, of **zelfs maar** een Tsjajka ...’.

Ц

целиком

geheel, volkomen; in zijn geheel.

Ч

часто

vaak.

часть

→ по части.

чего

↓ dit is natuurlijk allereerst gewoon de Gsg van что, maar in onverzorgde taal komt het daarnaast ook voor:

(1) als NAsg van что;

(2) in de betekenis ‘waarom’.

In de Ivankiade wordt dit soort gebruik vooral in de mond gelegd van de twee personen die nadrukkelijk als minder ontwikkeld worden afgebeeld, namelijk de лифтерша en управдом Емышев.

чей

(чей+нибудь).

чей-нибудь

(чей+-то₁).

чей-то

чем_{1/2/3}

de geschreven vorm “чем” staat voor drie verschillende dingen die allemaal veel voorkomen, namelijk:

(1) чем, de Isg van что;

(2) чем ‘dan’ na vergrotende trap;

(3) чём, de Lsg van что.

Waarschuwing. Vervelend is dat je dus altijd ter plekke moet beslissen of je **чем** of **чём** moet lezen. Dat is overigens minder moeilijk dan in vergelijkbare gevallen (bv. все/всё), want **чём** wordt altijd voorafgegaan door в, на, о, при of по, en **чем** nooit. Je hoeft dus nooit echt na te denken.

через +4

het bekende voorzetsel.

чёрт (onr.)	duivel; gebruikt in combinaties als: → ну +4 к чёрту, → чёрт поберѣ, → чёрт-те (+vraag), → что за чёрт.
чёрт поберѣ	drukt negatieve emotie uit, bijvoorbeeld door frustratie of een onaangename verrassing.
чёрт-те (+ vraag)	de duivel mag weten (+ vraag).
что ₁	vragend voornaamwoord 'wat'. Overbekend, maar kan ook 'iets' betekenen, meestal in vraagzinnen of hypothetische zinnen (vgl. hetzelfde bij → кто).
что ₂	(voegwoord 'dat') overbekend, maar: (1) ↓ vraagpartikel, bv.: А что жена уже родила? 'Is je vrouw dan al beval-len?'. Что же этот Иванько очень нуждается? 'Zit die Иванько dan erg in nood?'. (2) speciale combinaties, bv.: → не то́ что́, → пока́ что, → разве́ что, → только́ что́, → что вы, → что́ за чёрт, → что́ и говорить, → что́ ли, → что́ ни ..., то́.
что́ вы	als complete (deel)zin: geeft aan dat je vindt dat de gesprekspartner onzin praat, langs de lijnen van 'ga nou weg, wat een onzin, maak dat een ander wijs', bv.: Что вы , он не Акакий Акакиевич, он – значительное лицо. ' Wat een onzin/Wat kletst u nou , hij is geen Акакий Акакиевич, hij is een belangrijk per-soon'.
что́ за чёрт	drukt meestal uit dat je iets niet begrijpt.
что́ и говорить	je kan zeggen wat je wilt.
что́ ли	of zo, bv.: Смотрят на меня, разводят руками. Дурак, что ли ? 'Ze kijken naar me en maken een gebaar van hulpeloosheid. Is hij niet goed wijs, of zo ?' ieder(e), ieder(e) willekeurig(e), bv.: Слухи что ни день, то тревожнее. 'De geruchten worden met de dag alarmerender'.
что́ ни ..., то́	
чтоб	(что+б) → чтобы.
чтобы	(что+бы) opdat; om te.
что́-нибудь	(что́+-нибудь).
что́-то	(что́+-то ₁). Afgezien van 'iets' wordt dit woord gebruikt als ons 'ergens' in gevallen als 'ik heb er ergens geen zin in', bv.: Но ... присматриваясь к нашей жизни, что-то я потерял из виду этого ортодокса. 'Maar ... al kijkend naar ons leven heb ik die orthodox ergens wel zo'n beetje uit het oog verloren'.
чуть	een heel klein beetje, nauwelijks, als voegwoord: als/toen maar een klein beetje, bv.: Чуть уважаемый качнулся, они – в кусты. 'Toen de hooggeachte maar een heel klein beetje wankelde, renden zij de bosjes in'.
чуть ли не	bijna, op een haar na.
чуть не	bijna, op een haar na, bv.: Потом совершил еще нечто такое, за что чуть не сел сам. 'Daarna deed hij iets van dien aard dat hij er zelf bijna voor achter de tralies terecht kwam'.
чш-ш-ш	weergave van het sissgeluid waarmee je anderen tot stilte maant.

Ш

Щ

Э

эдакий

= этакий.

эй
э́такий
э́тот
э́тот-то

uitroep om iemands aandacht te trekken, ong. 'hee!'.

↓ → тако́й (geldt als expressief en ongeschikt voor geschreven taalgebruik).

(э́тот-то₂) die niet nader te noemen persoon, bv.: – Ну как, – спрашивает лифтерша, – **э́тот-то** все еще к вам пристаёт? 'Vertel eens, vraagt de dame van de lift, maakt **die man** u nog steeds het leven zuur?'. → -то₂.

Ю

Я

я